

Sykehusinnkjøp HF

Organisasjonsnummer 916 879 067

Telefon 78 95 07 00

post@sykehusinnkjop.no

Sykehusinnkjøp HF, Postboks 40, 9811 Vadsø

Miljøpolicy

Overordnede føringer og retningslinjer for miljø- og klimaarbeid i anskaffelser

Versjon: 1.9 Mnd: Februar 2021



Versjonshistorikk

Dato	Versjonsnr.	Merknad til versjonen	Dokumentadministrator
01.05.2018	1.0	Nytt dokument	TE
01.11.2020	1.1	Revidert dokument lagt ut til høring	SS
15.02.2020	1.9	Revidert dokument etter høringsinnspill	GTS, TE, OOS
	2.0	Godkjent versjon	

Innholdsfortegnelse

1	Hensikt	2
2	Omfang	2
3	Ansvar	2
4	Definisjoner	2
5	Ambisjon	2
6	Sykehusinnkjøps miljømål og tilhørende krav i anskaffelser	2
6.1	Fase ut eller redusere helse- og miljøskadelige stoffer	2
6.2	Redusere miljø- og klimapåvirkningen til et minimum gjennom hele livssyklusen	3
6.3	Stille tydelige og forutsigbare miljøkrav	3
6.4	Sirkulær økonomi	4
6.5	Kategorispesifikke føringer	4
7	Generelle retningslinjer	5
7.1	Lovkrav	5
7.2	Markedsundersøkelser	5
7.3	Aktsomhetsvurdering	5
7.4	Innovasjon	6
7.5	Miljøarbeid hos leverandører	6
7.6	Oppfølging i avtaleperioden	6
8	Relevante føringer for miljømål	6
8.1	Nasjonale miljømål og forpliktelser	6
8.2	Relevante delmål i bærekraftsmålene	7
9	Vedlegg	8



1 Hensikt

Hensikten med policyen er å gi overordnede føringer for Sykehusinnkjøps miljø- og klimaarbeid i anskaffelser. Sykehusinnkjøp, som en av Norges største offentlige innkjøpere, har et særlig ansvar for å bidra til at miljøbelastningen knyttet til innkjøp blir minimale. Føringer skal reflektere de regulatoriske krav som pålegger foretaket gjennom vedtekter, lovverk og retningslinjer, standardisere miljø- og klimakrav som benyttes i anskaffelser, og definere forbedringsområder slik at det over tid kan føre til en høyere standard på miljø- og klimaarbeidet.

2 Omfang

Policyen omfatter alle divisjoner i Sykehusinnkjøp HF. Divisjon legemidler er unntatt punktene 6.1, 6.2 og tilhørende dokumenter. Samtlige anskaffelser skal vurderes opp mot foretakets miljøpolicy. Pasienthensyn og kostnadseffektivitet skal vurderes særskilt.

3 Ansvar

Ledergruppen fastlegger miljøpolicy og legger den fram for foretakets styre. Miljøpolicy skal revideres annet hvert år eller ved særlig behov. Tilhørende dokumenter holdes løpende oppdatert som en administrativ oppgave. Alle dokumenter publiseres på nett.

Helseforetakene og leverandørmarkedet skal inviteres til å gi innspill når policy revideres for å sikre at den er effektiv og relevant. Miljøpolicyen skal være i overensstemmelse med de til enhver tid gjeldende samarbeidsavtaler med helseforetakene.

4 Definisjoner

Med miljøpolicy, -mål og -krav omfattes hensyn til miljø og/eller klima.

5 Ambisjon

Sykehusinnkjøp skal stadig forbedre foretakets miljøarbeid for å tilfredsstille eiernes krav i stiftelsesvedtektene om å være «en pådriver for miljøvennlig innkjøp». Sykehusinnkjøp skal forbli en verdifull partner for helseforetakene ved å fremme og stimulere til miljø- og klimavennlige produkter og tjenester.

6 Sykehusinnkjøps miljømål og tilhørende krav i anskaffelser

Hvor det finnes mål eller krav utviklet i de enkelte kategorier, godkjent av den enkelte kategorisjef og/eller godkjent av Sykehusinnkjøps eiere, overstyrer dette de generelle kravene, se punkt 6.5. Lokale og regionale klima- og miljømål skal ivaretas i lokale og regionale anskaffelser.

Miljøpolicy skal, i tillegg til å reflektere eiernes prioriteringer, sikre at det stilles krav i anskaffelser som bidrar til å nå [nasjonale miljømål](#) og [FNs bærekraftsmål](#). Se oversikt under punkt 8 - Relevante føringer for miljømål.

6.1 Fase ut eller redusere helse- og miljøskadelige stoffer

For å bidra til helseforetakenes miljømål, de nasjonale miljømålene og den lovpålagte substitusjonsplikten, skal Sykehusinnkjøp fase ut eller redusere helse- og miljøskadelige stoffer i produkter og i tjenester til foretakene. Dette er et område hvor miljø og helse henger tett sammen.



Sykehusinnkjøp skal unngå produkter og tjenester som inneholder følgende materialer og stoffer, med mindre det er tilsatt av en medisinsk årsak:

- **Stoffer med svært alvorlige egenskaper for helse og/eller miljø (dvs. kandidatlisten),**
- **Ftalater, halogenert plast (som PVC), bisfenoler, lateks og antimikrobielle stoffer.**

Dette er spesifisert i *Sykehusinnkjøps restriksjonsliste («RSL» - Restricted Substances List)*. Sykehusinnkjøps RSL (vedlegg 2) skal benyttes i relevante anskaffelser. Det er særlig viktig i pasientnære og ansattnære kategorier.

Merk at Sykehusinnkjøp anvender føre-var prinsippet når det er fare for alvorlige skadevirkninger. Det innebærer at kjemikalier som *møter kriteriene for å bli inkludert på kandidatlisten*, men som fortsatt ikke er regulert, vil kunne tas inn på Sykehusinnkjøps RSL.

6.2 Redusere miljø- og klimapåvirkningen til et minimum gjennom hele livssyklusen

Kravet fra helseforetakene om å bidra til nasjonale miljømål for forurensing og klima forsterkes gjennom eierens forpliktelse til å øke andel miljømerkede varer og tjenester år for år, gjennom medlemskap i [Nettverk for miljømerket innkjøp](#).

- **Sykehusinnkjøp skal benytte type 1-miljømerker i anskaffelser hvor det er relevant**

Hvilke produktgrupper som er relevant kommer frem av oversikten *Relevante miljømerker (vedlegg 1)*. Det er et levende dokument som følger utviklingen av kriteriesett. Som hovedregel skal type 1-miljømerker stilles som obligatorisk krav, så lenge markedsdialog viser at det kan tilbys. Benyttes miljømerker som evalueringskriterium, eksempelvis hvor markedet er umodent, brukes anbefalt vektning i oversikten.

Type 1- miljømerker, basert på ISO14024, har et livssyklusperspektiv og hjelper helseforetakene å sikre lavere klimautslipp og minimalt med forurensing og ressursløsning. Merk at kravene revideres jevnlig. Miljømerkene har med andre orden iboende miljønnovasjon – for å opprettholde lisens, må produsenter oppfylle reviderte krav som sikrer høyere miljøprestasjon. Er det mulig å stille krav om slike miljømerker, er dette dekkende for kjemikaliekravene i RSL.

Dette punktet må ses i sammenheng med punkt 6.3.

6.3 Stille tydelige og forutsigbare miljøkrav

For at leverandører skal kunne vite hvilke spilleregler som gjelder i offentlige anskaffelser, skal Sykehusinnkjøp benytte anerkjente miljømerker og offentlige kriteriesett så langt som mulig. Forutsigbare krav gir leverandørene incentiv til å gjøre nødvendige investeringer som slike krav vil kunne utløse.

Sykehusinnkjøp skal aktivt samarbeide med sammenlignbare innkjøpere for å standardisere miljøkrav innen medisinske kategorier. Dette er kategorier hvor det i liten grad eksisterer kravutvikling i offentlig regi. Sykehusinnkjøp skal være en aktiv partner i utvikling av felles nordiske krav.



6.4 Sirkulær økonomi

Sykehusinnkjøp skal følge relevante føringer i den norske strategien for en grønn sirkulær økonomi, som er en forlenget arm av EUs «[European Green Deal](#)», hvor sirkulær økonomi er en av hovedsatsningene.

- Sykehusinnkjøp skal i alle anskaffelser vurdere om det kan stilles krav eller kriterier som gir leverandører og produsenter et insentiv til å gjøre produktet eller tjenesten mer sirkulær.

Sirkulær økonomi er mer enn en modernisering av begrepet gjenvinning – vi skal utnytte ressursene våre best mulig og lengst mulig. Minst mulig skal kastes som avfall, men holdes i et kretsløp der stadig resirkulering fører til mindre behov for å ta ut nye råvarer. I aktuelle anskaffelser bør en slik diskusjon inngå som del av markedsdialogen. Markedet må gjøres kjent med at estimatene på volum kan nedjusteres dersom helseforetakene har mulighet til å anskaffe brukt fra annet hold. Et slikt forbehold må legges inn i konkurransedokument og i avtale.



Figur 1: Sjekkliste for Leder - anskaffelse; følg prinsippene i avfallshierarkiet. Kilde: [Figur etter modell av DFØs avfallshierarki](#)

6.5 Kategorispesifikke føringer

Sykehusinnkjøp etablerer kategoristyring og i arbeidet med de ulike kategoriene vil utviklingen av miljøkrav spisses til den enkelt kategori. Målet er at Sykehusinnkjøp har innført full kategoristyring i 2024.

Bygg og eiendom

For anskaffelser innen bygg og eiendom, skal [Grønt sykehus Prosjektrapport II – Miljø- og klimatiltak innen bygg og eiendomsforvaltning i spesialisthelsetjenesten](#) ligge til grunn for miljøkrav og -kriterier. Anskaffelser innen «byggningsartikler» og «bygg og eiendomsdrift, forbruksmateriell, annet» skal be om EPD (Environmental Product Declaration) som dokumentasjon.

Helse Sør-Øst RHF v/adm.dir. ga 9. september 2020 sin tilslutning til [«10 anbefalte strakstiltak for byggeiere»](#) som skal ligge til grunn for bygg- og eiendomsanskaffelser for Helse Sør-Øst.



7 Generelle retningslinjer

7.1 Lovkrav

Et uttalt mål da gjeldende anskaffelseslov ble vedtatt var forenkling. Det ble like fullt tatt inn bestemmelser om miljø og klima for å gjøre det tydelig hvilket virkemiddel anskaffelser er for å begrense miljøbelastningen ved drift av offentlige tjenester og til stimulering av markedet:

Anskaffelsesloven §5. Miljø, menneskerettigheter og andre samfunnshensyn

«[...] skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant»

Anskaffelsesloven § 7-9. Minimering av miljøbelastning

«[...] skal legge vekt på å minimere miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger ved sine anskaffelser og kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant og knyttet til leveransen. Der miljø brukes som tildelingskriterium, bør det som hovedregel vektes minimum 30 prosent.»

Dette betyr at Sykehusinnkjøp skal stille miljøkrav i alle anskaffelser *hvor det er relevant*. Det betyr videre at hvor det er relevante miljøhensyn og dette *ikke* tas inn i andre trinn i anskaffelsen, er det en klar forventning fra myndighetene at dette vektes minimum 30 prosent. Tas miljøhensyn også inn som obligatorisk krav og/eller kontraktskrav, kan det være hensiktsmessig å redusere prosent tildelt miljø i vekting.

For å sikre at produktet eller tjenesten har ønsket egenskap, skal Sykehusinnkjøp benytte obligatoriske krav eller kontraktskrav hvor dette er mulig. Tildelingskriterier bør anses som en «plan B». Det kan også brukes som et signal til markedet om kommende minimumskrav etter hvert som markedet modnes.

Ledetider og nivå på minstebestilling påvirker muligheten leverandør har til å velge miljøvennlig logistikk-løsning. Dette bør diskuteres spesifikt i anskaffelsen.

7.2 Markedsundersøkelser

Obligatoriske krav bør ikke stilles uten kjennskap til markedssituasjonen. Med andre ord, sett av tid til markedsundersøkelse. I tillegg til tilbakemelding på foreslåtte miljøkrav og -kriterier, er dette en mulighet til å få nyttige innspill til andre aktuelle krav og kriterier.

7.3 Aktsomhetsvurdering

Anskaffelsesporteføljen skal vurderes etter mulig negativ påvirkning eller skade, inkludert i leverandørkjeden, i samsvar med krav om å gjennomføre aktsomhetsvurdering i Meld. St. 8 Statens direkte eierskap i selskaper - Bærekraftig verdiskapning (eierskapsmeldingen til statlige selskaper) og anskaffelsesloven §5. Aktsomhetsvurderingen gjennomføres årlig av avdeling for samfunnsansvar.



7.4 Innovasjon

Sykehusinnkjøp har som en stor kunde et potensial til å stimulere til innovative løsninger. Innovasjon kan gjelde nye løsninger eller løsninger som tas i bruk på en ny måte, eksempel innenfor en ny sektor. Leder av anskaffelsen skal gjøre en vurdering av hvilken anskaffelsesprosedyre som er best egnet til å få til innovative løsninger. Ofte vil det være behov for god planlegging, utbredt dialog med markedet og bruk av ytelses- og funksjonskrav i stedet for å spesifisere en gitt løsning. Prosedyrer som åpner for mye dialog med leverandører, som konkurransepreget dialog eller innovasjonspartnerskap, kan være best egnet.

7.5 Miljøarbeid hos leverandører

Krav om sertifisert miljøledelse kan vurderes i anskaffelser hvor det står i forhold til ytelsen som leveres. I hovedsak vil dette gjelde tjenesteleverandører. Kravet bør benyttes når det er viktig at leverandøren har et operativt miljøledelsessystem fra kontraktsstart.

- Tjenesteyter skal ha et miljøstyringssystem sertifisert etter ISO 14001, EMAS (EUs ordning for miljøstyring og miljørevisjon) eller Miljøfyrtårn.

For leverandører av varer, er det mindre hensiktsmessig å etterspørre sertifisert miljøledelse all tid kravet rettes til et nasjonalt salgskontor og ikke til selve fabrikken / morselskapet. Vurderer leder – anskaffelse dette som hensiktsmessig, bør det gjennomføres en avsjekk med avdeling for samfunnsansvar før kravet stilles i anskaffelsen.

7.6 Oppfølging i avtaleperioden

Miljøkrav og -kriterier som forutsetter oppfølging i avtaleperioden skal følges opp av avtaleforvaltning, gjerne i samarbeid med avdeling for samfunnsansvar.

8 Relevante føringer for miljømål

8.1 Nasjonale miljømål og forpliktelser

De nasjonale miljømålene er fastsatt av Klima- og miljødepartementet, og forteller hva Norge ønsker å oppnå på hvert område og hva som er ønsket tilstand for miljøet i Norge.

- Miljømål 4.1 Forurensing skal ikke skade helse og miljø
- Miljømål 4.2 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer skal stanses (restriksjonslisten)
- Miljømål 4.3 Veksten i mengde avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten, og ressursene i avfallet utnyttes best mulig gjennom materialgjenvinning og energiutnyttelse

Klimamål under Parisavtalen. Under klimatoppmøtet COP21 i Paris i 2015 ble alle verdens land enige om å holde den globale temperaturøkningen godt under 2 grader sammenlignet med før-industrielt nivå, og tilstrebe å holde temperaturøkningen under 1,5 grader. Norges mål er lagt inn i Klimaplan 2021-2030:

- Norge skal redusere utslippene med minst 50 prosent og opp mot 55 prosent sammenlignet med 1990-nivå innen 2030 (se s. 37)
- Krav om nullutslipp for personbiler og lette varebiler i 2022 og for bybusser fra 2025 i offentlige anskaffelser.



Substitusjonsplikt

- Substitusjonsplikten i produktkontrollen §3-a (plikt å gå over til mindre skadelige alternativer der det kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe) og arbeidsmiljøloven §4-5 (kjemikalier som kan innebære helsefare skal ikke brukes dersom de kan erstattes med andre eller en annen prosess som er mindre farlige for arbeidstakerne). Særlig arbeidsmiljøloven gir et sterkt vern av ansatte.

8.2 Relevante delmål i bærekraftsmålene

FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål og er blitt til gjennom mellomstatlige forhandlinger. De er rettet mot innenrikspolitiske forhold i alle land. Under er de relevante delmålene for klima og miljø kommentert.



God helse og livskvalitet

3.9. [...] betydelig redusere antall dødsfall og sykdomstilfeller forårsaket av farlige kjemikalier og forurensset luft, vann og jord.

- *Delmålet dekkes av Sykehusinnkjøps arbeid med å fase ut eller redusere helse- og miljøskadelige stoffer. Jf. også Norges miljømål 4.1 og 4.2.*



Ansvarlig forbruk og produksjon

12.4. [...] oppnå en mer miljøvennlig forvaltning av kjemikalier og alle former for avfall gjennom hele livssyklusen [...] og betydelig redusere utslipp av kjemikalier og avfall til luft, vann og jord for mest mulig å begrense skadevirkningene for folkehelsen og for miljøet.

- *Som over, dette dekker inn av arbeidet med utfasing av farlige kjemikalier.*

12.5 [...] redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk.

- *Dette dekkes inn av kravet om å redusere miljø- og klimapåvirkningen til et minimum gjennom hele livssyklusen, konkretisert i kravet om å benytte type 1-miljømerker, som har livssyklusperspektiv, hvor dette er tilgjengelig.*
- *I tillegg styrkes det av arbeidet med å få sirkulær grønn økonomi inn i anskaffelser hvor dette er mulig.*

12.6. Stimulere selskaper, særlig store og flernasjonale selskaper, til å ta i bruk bærekraftige metoder og integrere informasjon om egen bærekraft i sine rapporteringsrutiner.

- *Forbedringsområde.*



Stoppe klimaendringene

13.2 Innarbeide tiltak mot klimaendringer i politikk, strategier og planlegging på nasjonalt nivå



- *Sykehusinnkjøp skal støtte opp om de norske kravene og målene som følger av dette delmålet fra FN. Tilsvarende som under 12.5.*



Samarbeid for å nå målene

17.17. Stimulere til og fremme velfungerende partnerskap i det offentlige, mellom det offentlige og private og i det sivile samfunn som bygger på partnerskapenes erfaringer og ressursstrategier.

- *Sykehusinnkjøp bidrar til dette med å være forutsigbar på miljøkrav og samarbeide med andre offentlige innkjøpere ved å benytte tilgjengelige kriteriesett og miljømerker. Ved utvikling av nye kriterier og krav, gjøres dette så langt som mulig i samarbeid med sammenlignbare innkjøpere og med innspill fra aktuelle interessenter.*

9 Vedlegg

Artikkel I. Oversikt Relevante miljømerker

Artikkel II. Sykehusinnkjøps restriksjonsliste / Sykehusinnkjøp Restricted Substances List (RSL)